

студ. вузов. 4-е изд., испр. и доп. Москва: Высшая школа, 2003. 416 с.

7. Гужва Ф. К. Современный русский литературный язык. Киев: Радянська школа, 1981. Ч. 2: Морфология. Синтаксис. 342 с.

8. Гужва Ф. К. Трудные случаи синтаксиса и пунктуации. Киев: Радянська школа, 1978. 255 с.

9. Докучаева Р. М. Синтаксис сложного предложения: учеб. пособие. Москва: Флинта, 2013. 232 с.

10. Левицкий Ю. А. Основы теории синтаксиса. Москва: КомКнига, 2005. 368 с.

11. Синтаксис современного русского языка: учебник для филологических специальностей университетов СНГ / Г. Н. Акимова, С. В. Вяткина, В. П. Казаков, Д. В. Руднев; под ред. С. В. Вяткиной. Санкт-Петербург: Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2008. 347 с.

12. Современный русский язык. 2-е изд., испр. и доп. / В. А. Белошапкова, Е. А. Брызгунова, Е. А. Земская и др.; под ред. В. А. Белошапковой. Москва: Высшая школа, 1989. 800 с.

Олійник С.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін і методик їх викладання

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

УДК 37.016:003-028.31-053.5

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ОСНОВ КУЛЬТУРИ І ТЕХНІКИ УСНОГО УКРАЇНСЬКОГО МОВЛЕННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

У статті запропоновано науково обґрунтовану та методично доцільну педагогічну технологію формування культури і техніки усного українського мовлення, яка включає поетапність засвоєння основних комунікативних ознак мовленнєвої культури, раціональне використання адекватних методів, прийомів і засобів мовленнєвого розвитку, відповідну організацію навчально-мовленнєвої діяльності шляхом мовного забезпечення і побудови системи навчальних вправ.

Ключові слова: педагогічна технологія, культура і техніка усного українського мовлення, система навчальних вправ.

Олейник С.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры филологических дисциплин и методик их преподавания

Полтавского национального педагогического университета имени В. Г. Короленко

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ОСНОВ КУЛЬТУРЫ И ТЕХНИКИ УСТНОЙ УКРАИНСКОЙ РЕЧИ ПЕРВОКЛАСНИКОВ

В статье представлена научно обоснованная и методически целесообразная педагогическая технология формирования культуры и техники устной украинской речи первоклассников, которая включает поэтапность усвоения основных коммуникативных свойств речевой культуры, рациональное использование методов, приёмов и средств речевого развития, соответствующую организацию учебно-речевой деятельности путем эффективного использования системы упражнений.

Ключевые слова: педагогическая технология, культура и техника устной украинской речи, система упражнений.

Oliinyk S.

– Candidate of Science (Theory of Education), Associate Professor,
Department of Philological Disciplines and Methods of Teaching, Poltava
V. Korolenko National Teachers' Training University

**PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF THE FORMATION OF THE
FUNDAMENTALS OF CULTURE AND TECHNIQUES OF FIRST-
GRADERS' ORAL UKRAINIAN SPEECH**

The article describes scientifically grounded and methodically appropriate pedagogical technology of formation of culture and technique of oral Ukrainian speech, which includes the step-by-step learning of the basic communicative features of speech culture, rational use of adequate methods, technique and means of speech development, the appropriate organization of learning and speaking activities through linguistic support and the construction of training exercises system.

Key words: pedagogical technology, culture and technique of oral Ukrainian speech, system of training exercises.

Постановка проблеми. В умовах національного та соціально-культурного відтворення, становлення державності та демократизації суспільства, відродження інтелектуального та духовного потенціалу громадян України, розширення сфер функціонування української мови як державної особливої ваги набуває культура усного мовлення – найважливішого засобу спілкування, виховання і всебічного розвитку особистості. Відповідно до сучасних потреб прийнято документи, які визначають шляхи реалізації наскрізного завдання в галузі мовної освіти – обов'язкового опанування кожним громадянином України української державної мови. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, окреслюючи перспективи подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу, наголошує на тому, що освіта сприяє формуванню високої мовної культури та мовної компетентності громадян, поваги до державної мови [1, с. 60–61]. Відтак, особливої значущості набуває робота, спрямована на формування культури українського мовлення, починаючи з початкової ланки загальноосвітньої школи, оскільки набуті в молодшому шкільному віці лінгвістичні знання та мовленнєві вміння стають підґрунтям комунікативної досконалості та нормативності мовлення.

Аналіз останніх досліджень. Проблема культури мовлення завжди була у центрі посиленої уваги вітчизняних лінгвістів і методистів (Н. Д. Бабич, І. К. Білодід, О. М. Біляєв, С. Я. Єрмоленко, М. А. Жовтобрюх, А. П. Каніщенко, А. П. Коваль, Л. І. Мацько, М. І. Пентиліук, М. М. Пилинський, В. М. Русанівський та ін.). Ученими визначено питання мовної культури людини та суспільства, теорії мовної норми, комунікативні якості культури мовлення. Для нашого дослідження становлять інтерес лінгводидактичні засади навчання мови (А. М. Богуш, Н. А. Пашковська, А. Є. Супрун,

О. Н. Хорошковська та ін.), психологічний та психолінгвістичний аспекти породження та особливостей усномовленневих висловлювань, які досліджували Л. С. Виготський, М. І. Жинкін, І. О. Зимня, О. О. Леонтьєв, С. Л. Рубінштейн, І. О. Синиця та ін.

Успішному розв'язанню цієї проблеми сприяють ряд дисертаційних досліджень (Л. В. Барановська, Л. М. Головата, В. А. Каліш, Г. А. Олійник, Т. П. Рукас, В. Д. Усатий та ін.). Однак дослідниками висвітлено питання вдосконалення мовної майстерності тих, хто вже одержав шкільну освіту, тоді як систематична робота щодо формування й удосконалення мовленнєвої культури, саме учнів початкової школи, залишається актуальною і водночас недостатньо розробленою. Окремі аспекти розвитку мовленнєвої культури школярів початкової ланки знаходимо, аналізуючи дослідження методичного характеру: становлення і розвитку орфоепічних норм мовлення молодших школярів (М. С. Вашуленко), прийоми вироблення у дітей навичок україномовного етикету (Р. М. Миронюк), формування орфографічних норм української мови у російськомовних першокласників (Р. І. Черновол-Ткаченко) тощо.

Метою пропонованої статті є оцінка шляхів оптимізації мовного виховання молодших школярів, характеристика педагогічної технології формування культури і техніки усного українського мовлення першокласників.

Ця мета конкретизується в таких **завданнях**: як показує досвід, для підвищення ефективності оволодіння культурою і технікою усного мовлення шестирічними першокласниками необхідно під час оволодіння загальномовленневими вміннями та навичками впроваджувати, розроблену нами, науково обґрунтовану та методично доцільну педагогічну технологію формування культури і техніки усного українського мовлення, яка включає поетапність засвоєння основних комунікативних ознак мовленнєвої культури, раціональне використання адекватних методів, прийомів і засобів мовленнєвого розвитку, відповідну організацію навчально-мовленнєвої діяльності шляхом мовного забезпечення і побудови системи вправ.

Виклад основного матеріалу дослідження. З урахуванням психологічних особливостей дітей шестирічного віку, використовуючи матеріал Букваря [2], було розроблено експериментальну систему навчальних вправ, спрямованих на формування умінь:

1) вільно **володіти** диханням, тобто без поспіху заповнювати легені достатньою для промовляння кількістю повітря, раціонально дозувати його при промовлянні слів, словосполучень і висловлень;

2) уміло **керувати голосом**, забезпечуючи звучне, варійоване висотою, силою, темпом і тембром (забарвленням) говоріння або читання вголос як виду мовленнєвої діяльності;

3) **виробити навички** чіткої, ясної артикуляції (тобто роботи

мовних органів, спрямованих на творення звуків; інакше кажучи, – дикції) **звуків**;

4) засвоїти і бездоганно **оперувати орфоепічними** (від *орфоепія* – правильна вимова) **нормами**.

Однак, працюючи над виробленням умінь прилюдного говоріння або читання, слід бути свідомим того, що техніка мовлення сама по собі не існує. Вона є знаряддям, за допомогою якого втілюється зміст повідомлюваного. Задум виступу перед аудиторією, характер розмови, ситуація спілкування, а в читанні жанр (поетичний, прозовий), тема твору диктують їх інтонаційне оформлення. Вироблення навички техніки мовлення треба починати із знайомства з текстом твору чи уривка, з усвідомлення характеру переданих у них думок.

У повсякденні мовець не задумується над тим, як дихає, бо дихання – природний процес. Його не помічають. Однак, наприклад, для спортсменів багатьох видів спорту важливо уміти дихати. Бігуни на спринтерських (коротких) і стайерських (довгих) дистанціях досягають рекордів завдяки натренованому диханню.

Фізіологічний процес дихання здійснюється трьома фазами: повільний вдих – повільний видих – пауза. При говорінні (а також читанні) цей ритм порушується. Так, витративши повітря на проговорювання, мовцеві треба швидко підготувати легені до подальшого акту говоріння. Це й викликає скорочення першої фази (вдиху) дихання. Що ж до другої – видиху, то вона при говорінні одразу не наступає, як буває при звичайному диханні. Зумовлюється це необхідністю підготуватись до промовляння наступної фрази (під фразою розуміються і речення, і його частини, обмежені короткими паузами). Цим викликається пауза, якої при фізіологічному процесі дихання після першої фази немає. Видих при говорінні не довільний: він може бути швидкий і уповільнений, з паузами і без них. Залежить це від ситуації мовлення, задуму розповіді чи змісту твору при читанні. З цього легко зробити висновок, що процес говоріння і читання вголос вимагає уваги до керування диханням – важливим засобом техніки мовлення.

Розглянемо, що вкладається в поняття керувати диханням.

Почнемо із запитання: яку кількість повітря слід набирати в процесі мовлення? Відповідь не таїть нічого незвичного: повітря треба вдихати стільки, щоб вистачило проговорити (чи прочитати) відрізок мовлення до паузи, зумовленої логічним завершенням фрази і потребою чергового вдиху. Що ж для цього необхідно зробити?

Дехто гадає, що найкращий спосіб бути готовим до говоріння – вдихнути якомога більше повітря. Це – хибне переконання. Набраним по вінця повітрям можна не скористатися: воно вирветься в першу секунду. Про керівництво диханням у цьому випадку годі думати. В ефективному керуванні диханням важливу роль відіграє розвинене грудно-черевне (глибинне) дихання. На відміну від

плечового (поверхового) воно дозволяє повністю заповнити легені повітрям. Обсяг набраного при грудно-черевному диханні повітря дозволяє вільно володіти голосом, дає змогу тривалий час, не перериваючи мовленнєвого потоку, вести розмову або читати. Розвивати саме такий тип дихання – одне із завдань освоєння техніки мовлення.

Ведучи розмову чи читаючи, не слід звільняти дихальний апарат до кінця. У ньому завжди має залишитися невеликий запас повітря. Це попередить квапливе поглинання повітря і забезпечить непомітний, беззвучний вдих. Звичайно вдихають і видихають через рот і через ніс. Гігієнічно виправданим вважається дихання через ніс. Годиться дотримуватись гігієнічного правила. Але, набираючи повітря носом, не обов'язково закривати рот.

Виконання вправ слід починати з глибоким переконанням, що вміти дихати – перший, але важливий крок до володіння голосом – головним інструментом виразності, дохідливості й естетичного впливу на співбесідника і слухача.

Наведемо приклади вправ на володіння диханням.

1. Прослідкуйте за тим, як зовні проявляється грудно-черевне дихання.

Грудна клітка дещо підіймається. Проте плечі не повинні ходити вгору-вниз. Повітря вдихайте носом, прагніть робити це беззвучно. Позбавляйтесь спокуси заповнювати легені по вінця.

2. Перевірте, як довго ви можете без поспіху видихати повітря до повного видиху (це – вправа без говоріння). Для цього зробіть спокійно глибокий вдих і повільно видихайте. Завдання вправи – розвинути грудно-черевне дихання.

До такої вправи бажано вдаватися і в подальшому.

3. Про себе прочитайте вірш «Карпати» (уведіть у звичай обов'язкове знайомство з пропонованим текстом при виконанні всіх наступних вправ):

Знов зелені стали
гори навесні,
з полонини чути
співи голосні.
І трембіти десь
над горами гудуть,
то вівчарики
з отарами ідуть.

Джерельце

Джерельце під вербою
виблискує водою.
Прийду до нього й до ладу
порозчищаю, обкладу.
І задзвенить, і заспіва

вода джерельна, мов жива.

Кілька разів уголос прочитайте цей текст: а) читаючи вірш, зупиняйтесь у кінці кожного рядка; під час пауз робіть вдих; б) прочитуючи по два рядки, вдихайте глибоко, але непомітно і не по вінця.

4. На одному вдиху прочитайте кожен рядок чотиривірша, зупиняючись для видиху в його кінці:

Пісенька весняної води

З гір на долину
біжу, стрибаю, рину.
Місточки збиваю,
всі гребельки зриваю...

Леся Українка

5. Вивчіть напам'ять скоромовки. Вимовляйте їх одним видихом.

- а) Марина варила,
а Лариса солила.
- б) У полі просо, на просі роси.
Роса росила, коса косила.
- в) Кіт котив
каток по току,
коток попав
на лапу коту.
- г) Ми носили воду в ситі,
та дерева не политі.
Воду в ситі не носити,
саду ситом не полити.

Згадаймо, що таке інтонація. Інтонація – поняття широке. Вона складається з ряду елементів. Назвемо їх. Це – паузи, зміна висоти, сили, темпу, тембру (забарвлення) голосу, – тобто те, що характеризує його гнучкість.

Відомо, що роль пауз – відокремлювати одну від одної фрази, виділяти слово чи словосполучення, на які припадає логічний наголос. За **висотою** протиставляється вимова слів чи їх сполук – високо чи низько, за **силою** – сильно чи слабо, за **темпом** – швидко чи повільно. **Тембральні** розрізнення надто різноманітні: це і вираження лагідності чи грубості, і передача холодності або приязності, і відтворення байдужості чи зацікавленості. Сукупність перелічених вище засобів усного мовлення: паузи, висоти, сили, темпу, тембру, які оформляють висловлення, – становить інтонацію.

Жоден з названих елементів інтонації не існує окремо один від одного в звуковому потоці. Тільки у взаємопов'язаності вони складають звукове вираження єдиного змістового цілого.

Завдяки інтонації досягається розрізнення речень за метою висловлювання – розповідних, питальних, спонукальних, за вираженням емоцій – окличних, неокличних. З її участю виділяються слова відповідно

до їх смислової значимості (логічний наголос), синтаксичної ролі (однорідні, відокремлені члени речення). Це відомо з шкільного курсу української мови.

Не підлягає сумніву, що ті, хто працює над цим посібником, тією чи іншою мірою володіють голосом: уміють виразно (ясно, чітко) читати, відповідно інтонувати запитання й оклик, дієприкметниковий та дієприслівниковий звороти і безсполучникове складне речення.

Пропонована робота над освоєнням інтонації передбачає закріпити відоме і найголовніше – сформувати сталі навички усвідомленого використання інтонації як необхідного інструмента усного мовлення. Сприятиме цьому виконання вправ. Працюючи над ними, не слід домагатися чогось незвичного. Читання текстів чи декламування віршів мають бути природними, відповідними голосу чи і ця чи декламатора. Тим більше недоцільно переймати інтонацію актора чи естрадного читця-декламатора. Не будучи природною для вас, вона не закріпиться і не перетвориться в постійну навичку. Доцільніше працювати над удосконаленням власного голосу.

З чого ж почати? Із звичайного читання вголос. Бажано включити до свого розпорядку дня щоденне голосне читання щонайменше двох сторінок тексту будь-якого жанру: прозового, віршового, газетного. Мета таких вправ – натренувати очі в розширеному охопленні надрукованого тексту, привчити себе чути і контролювати чітку вимову звуків, виробити вміння добирати інтонаційне оформлення, відповідне змісту.

У набутті інтонаційної гнучкості голосу допоможе освоєння кожної з складових частин інтонації. Почнемо з паузи.

Паузою, як відомо, закінчується речення. Великою чи малою – залежить від смислових зв'язків речень, об'єднаних у текст.

Пауза бере участь і в поділі висловлення на інтонаційно-смислові частини, що сприяє усвідомленню його змістового наповнення.

Місце паузи між синтагмами визначається змістом, вкладеним у конкретне висловлення. Тому межі синтагм можуть змінюватись залежно від того, що воліє сказати мовець або як декламатор розуміє й інтерпретує текст.

Вироблення гнучкості голосу потрібно починати з вправ на виділення і дотримання пауз як одного з істотних засобів оформлення думки.

Перед читанням наведених уривків ознайомтесь з кожним з них. Читаючи, дихайте вільно. Пам'ятайте, що мала пауза не свідчить про закінчення розповіді, тому синтагма не має інтонаційного завершення, як це спостерігається в кінці висловлення - речення.

- а) Україна - край наш славний,
аж по Чорне море.
Україна – і лан пишний,
і степи, і гори.

б) Кожушок

Ишов сніжок на торжок
продавати кожушок.
Кіт купив того кожуха,
загорнувсь по самі вуха.
Як забіг у нім до хати,
хутро стало розтавати.
Сів Воркотик за мішком
та й умився кожушком.

Платон Воронько

Сила голосу залежить від правильної координації двох складників голосотворення: дихання й артикуляції (творення) звуків. Щоб голос був сильним, його необхідно забезпечити достатнім для інтенсивного промовляння струменем повітря. Звідси вимога – своєчасно і належно заповнювати легені повітрям. Це – одна з умов надання голосу сили. Другою умовою є підкреслена артикуляція звуків, яка виявляється в чіткості їх промовляння. Отже, енергійно видихуваний струм повітря й напружена артикуляція звуків створюють звучність мовлення.

Крім цього, силу голосу надає протягування наголошеного складу, що також пов'язано з умінням дихати.

Разом з роботою над подоланням беззвучності голосу необхідно навчитись співвідносити силу голосу з приміщенням, у якому доводиться говорити чи озвучувати текст.

Нарешті, застереження: не можна ототожнювати силу звучання з криком, оскільки поняття ці різні. Крик — це надмірно гучна вимова, яка супроводжується перенапруженням голосових зв'язок, що приводить до зриву голосу.

Такі найбільш суттєві рекомендації щодо подолання слабкості голосу. У досягненні успіху треба покладатися тільки на власне бажання і сумлінність у виконанні вправ, що передбачають розвиток глибокого дихання і чіткого промовляння звуків.

1. Для вироблення енергійності видиху і напруженості артикуляції пропонуємо такі завдання:

а) пошепки прочитайте наведений нижче текст; читайте так, щоб чути було всім присутнім в класі. Намагайтесь прочитувати кожне слово до кінця, не ковтаючи останніх складів. Зупиняйтесь у кінці абзаців. Дотримуйтесь пауз усередині речень. Нагадуємо, що шепіт – це варіант усного мовлення, при якому звуки вимовляються без участі голосових зв'язок, але енергійно, ясно; б) цей же текст з усіма запропонованими вище застереженнями прочитайте вголос. Намагайтесь читати так, щоб вас було чути в приміщенні, де ви читаете;

2. Тричі прочитайте текст: один раз – пошепки, другий – тихим голосом, але з намаганням чітко промовляти кожен звук, третій – середнім, притаманним вам голосом. Зверніть увагу на те, чи чути ваш голос у приміщенні, в якому ви виконуєте вправу.

Як діждемо літа,
то наждемо жита,
літечко тепленьке,
жито золотеньке.

Жали женчики, жали,
серпики поламали.
Серпики золоті,
женчики молоді.
Виконайте цю вправу ще раз.

3. Не поспішаючи, з властивою вашому голосу силою читайте текст, протягуючи наголошені склади. Вслухайтесь у виразне (ясне і чітке) проговорювання кожного звука, складу, слова. Робіть паузи і кожного разу набирайте повітря.

Можна все на світі
вибирати, сину,
вибрати не можна
тільки Батьківщину.

Василь Симоненко

Голос кожної людини має три реєстри, тобто три частини звукоряду, які різняться за висотою звучання: низький, середній і високий. Середній – той, який властивий мовцю: індивідуальний. Від цієї нейтральної відмітки голос може підвищуватись чи понижуватись. Таку зміну висоти звучання називають зміною тону (або тональності) голосу. За висотою тону варіюються речення розповідного, питального, спонукального типу.

Розповідне речення характеризується зниженням тональності на його кінці.

Питальні речення варіюють тональність залежно від того, яке з слів виділяється як основне для запитання.

Спонукальні речення характеризуються подовженням і посиленням наголошеного складу в інтонаційно виділеному слові.

Наведемо приклади вправ.

1. Правильно проінтонуйте речення.

а) **Косарі**

Рано. А косарі в полі.

Вони косили просо. На просі краплини роси. Красиво в полі!

б) Сонце пече.

Липа цвіте.

Жито поспіває.

Коли це буває?

в) Ой вишеньки-черешеньки,

червонії, спілі,

чого ж бо ви так високо

виросли на гіллі?

г) **Джміль**

Піднімає джміль фіранку,
каже: – Доброго вам ранку!
Як вам, бджілко, ночувалось?
Чи дощу не почувалось?

Ліна Костенко

2. Найвідчутніше різні тони розпізнаються в читанні діалогів. Прослідкуйте за зміною тональності при читанні вірша:

Зайчику, зайчику
(народна пісенька)
– Зайчику, зайчику,
де ти бував?
– У березовім гайочку,
на зеленому горбочку
квіточки зривав.
– А кого ти, зайчику,
там зустрічав?
– Співучого соловейка
на калиновім гіллі
та знайому лисоньку
у старій норі.

Кілька разів прочитайте пісеньку. Щоб визначити тональний малюнок кожної репліки, можна скористатися такою порадою: слова автора читати середнім тоном, репліки персонажу – високим або низьким.

Темп відіграє істотну роль в усному мовленні й читанні.

При читанні рекомендується: діалог проговорювати швидко (помірно швидко!), монолог – повільно. Починати читання чи розповідь слід розміреним темпом, щоб настроїти слухача на сприймання обставин оповіді чи змісту твору. У такому ж темпі необхідно завершувати читання чи розповідь.

Пропонуємо такі вправи.

1. Щоб розвинути чуття темпу, різним темпом читайте кожну приповідку.

Коли мороз міцніє, тоді лід товстіє.
Хоч і мороз припікає, зате комарів немає.
Хоч лютий лютує, а весну чує.
Пташка красна пір'ям, а людина знанням.
Ранні пташки росу п'ють, а пізні слізки ллють.

2. По кілька разів читайте скоромовки: спочатку повільно, а потім швидше і швидше. Чітко вимовляйте кожне слово.

а) Жатка в полі жито жне,
жатку жайвір дожене.
б) У голубки-горлички
туркотливе горлечко.

Горличка туркоче,
горличка воркоче.

Як відомо, за розміром загадки короткі, але вони включають перелік важливих ознак (рис, дій), на яких ґрунтується відгадка. Тому загадку треба промовляти так, щоб слухач встиг почути і здогадатись про предмет загадки.

3. Прочитайте загадку, визначте паузи, наголоси в багатоскладових словах.

Білі овечки по небу блукали,
впали додолу, в річку попали.
Чорна корова всіх зборола.
А білий віл усіх звів.
Я багато підіймав,
бо велику силу мав,
без утоми я трудився,
будівельникам згодився.

На кожному уроці першокласники виконували вправи на артикуляцію звуків. Учням пропонувалися: мовна розминка, фонетична зарядка, ігри. Для цього використовувався матеріал букваря: чистомовки, скоромовки, загадки, вірші, смішинки, пісеньки, прислів'я, закликанки тощо.

Здійснене дослідження дозволяє зробити такі **ВИСНОВКИ**: результати експериментального навчання, проведеного в школах м. Полтави та Полтавської області, переконують, що розроблена методика формування культури і техніки усного українського мовлення першокласників, яка включає поетапність засвоєння основних комунікативних ознак мовленнєвої культури, раціональне використання адекватних методів, прийомів і засобів мовленнєвого розвитку, відповідну організацію навчально-мовленнєвої діяльності шляхом мовного забезпечення і побудови системи вправ, є ефективною, тому слід рекомендувати вчителям Нової української школи широко використовувати цю педагогічну технологію.

Перспективи подальших розвідок ми вбачаємо у розробці інтерактивних педагогічних технологій формування культури і техніки усного українського мовлення учнів початкової школи.

Література

1. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 232с.
2. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підруч. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частина). Київ: Освіта, 2018. 112 с.
3. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: методичний посібник. Київ: Літера, 2018. 404 с.
4. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки мовлення: навчальний посібник. 2-е вид., перероб. і доп. / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: ОВС, 2002. 144 с.
5. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1–2 класи. Київ: ТД ОСВІТА-ЦЕНТР+, 2018. 240 с.